

Vilniaus Naktinis Aljansas

Mes saugome Vilniaus naktinio gyvenimo kultūrinę,
socialinę bei ekonominę vertę.

www.vna.lt +37065203303

Naktinis Fondas v3.1

Įvadas

Lietuvoje visiškai sustojusio kultūros ir pramogų sektoriaus darbuotojai, kūrėjai ir dalyviai vis dar gyvena nežinomybėje dėl Vilniaus kultūros ateities. Iš įvairių pasaulio kampų pasigirdo naujienos kaip valstybės imasi priemonių padėti ypač smarkiai paveiktam kultūros sektoriui. Atskiri fondai skiria gelbėjimo paketus įstaigoms, šiuo metu neįsivaizduojančioms kaip ir kada reikės toliau tęsti veiklą.

Visi Vilniaus pramogų ir kultūros industrijos veikėjai supranta, kad karantinas būtinas, todėl visi nutraukė savo veiklą dar pirmą karantino dieną taip, kaip to reikalavo Vyriausybė. Todėl jie gauna arba žymiai mažiau pajamų, arba nebegauna nieko. Šios įstaigos neturi alternatyvių būdų generuoti pajamas, kadangi jų funkcija yra suburti žmones į specialiai pritaikytas fizines patalpas. Jų pagrindinė veikla niekaip negali būti vykdoma nuotoliniu būdu.

Dėl karantino nukentėjo daugybė verslo sektorių, tačiau vienas iš labiausiai šioje situacijoje nukentėjusių subsektorių – nevalstybinės kultūrinės veiklos įstaigos (NKVI). Šis subsektorius ypač trapus, nes turi daug įsipareigojimų, mažai pelno ir priklauso nuo sunkiai prognozuojamų ir greitai kintančių rinkos mados tendencijų. Todėl šioms įstaigoms prireikė daugybės metų sunkaus ir dažnai nepelningo darbo, kad galėtų sukurti savo reputaciją, pritraukti ir išlaikyti auditoriją. O dabar šios įstaigos greitai bankrutuos. Nesąžininga, kad taip nutiks ne dėl jų pačių kaltės, o dėl visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimų, privertusių užsidaryti.

Šio subsektoriaus įmonės vadovus dažniausiai motyvuoja entuziazmas ir meilė kultūrai, o ne labiau įprastas pelno motyvas. Jeigu šių verslininkų pagrindinis tikslas būtų pelnas, tam pasiekti yra daug geresnių sektorių, kuriuose rizika mažesnė, grąža didesnė. Todėl šio subsektoriaus verslininkams ypač svarbu pamatyti, kad valstybė padės jiems tiek krizės metu, tiek po jos. Jeigu šiam subsektoriui nepadėsime, jame esantys investuotojai tiesiog praras entuziazmą ir supras, kad vienintelis racionalus sprendimas yra skelbti bankrotą, o ne toliau kovoti prieš vėjo malūnus.

Patyręs bankrotą, pamatęs valstybės nerūpestingumą ir praradęs visus savo pinigus, jis turbūt niekada nebenorės pradėti tos pačios veiklos iš naujo. Vilnius praras savo geriausias, vertingiausias kultūros erdves, įkvepiančius lyderius bei inovacijos židinius. Pramogų sektoriaus įvairovė bei kokybė mažės, miestas taps žymiai mažiau patrauklus turistams, investuotojams ir talentams.

Todėl neabejojame, kad šis sektorius vertas ypač didelio dėmesio. Greitos investicijos į šį sektorių ilgainiui atsipirks arba, kitaip tariant, nieko nedaryti kainuotų labai daug: miestas prarastų galimybes, pelną, investicijas, jam atsigausti po krizės prireiks daug daugiau laiko.

Nevalstybinės kultūrinės veiklos įstaigos (NKVĮ) apibrėžimas

Nors daugeliui verslų reikia pagalbos, mes siūlome prioritetizuoti NKVĮ sektorių. Nesame prieš kitų sektorių įtraukimą į panašias programas, bet, kilus resursų trūkumui, pagrįstai argumentuojame, NKVĮ turėtų būti prioritetu.

„Go Vilnius“ užsakytoje naktinės ekonomikos analizėje rekomenduojama atskirti vietas, kuriose klientams siūloma tik maistas, gėrimai ir foninė muzika, nuo vietų, kuriose vyksta kultūrinės veiklos. Mes siūlome įteisinti ir vartoti lietuvišką terminą „Nevalstybinės kultūrinės veiklos įstaigos“ (NKVĮ).

NKVĮ kategorijos įmonės prideda neproporcingai daugiau ekonominės, socialinės ir kultūrinės vertės, taip pat „maitina“ visą miesto kūrybos ekosistemą, suteikia kūrėjams galimybę pasirodyti ir tobulinti savo įgūdžius, kilti karjeros laiptais ir eksportuoti savo kūrybą į pasaulį taip didinant Vilniaus ir visos Lietuvos žinomumą.

NKVĮ sektoriaus įmonės taip pat yra ypač efektyvus turistų, talentų bei investicijų pritraukimo įrankis. Būtent nuo šio sektoriaus (o ne kitų generiškų paslaugų sektorių) inovacijų ir kūrybingumo priklauso miesto unikalumas ir patrauklumas.

„Go Vilnius“ konsultacijos ekspertai taip pat akcentuoja NKVĮ nepriklausomybės ir nedidelio dydžio svarbą, giria Vilnių dėl didelės subkultūros erdvių įvairovės, t.y. Vilniuje nedominuoja stambaus kapitalo ir nieko neišsiskiriančios tinklinės pramogų vietos. Tokios įvairovės kūrėjus miestui reikia apsaugoti, o ne palikti numirti.

NKVĮ apibrėžimo formuluotė

Vertingiausios vietos yra tos, į kurias žmonės eina pirmiausiai pamatyti pasirodymus (angl. performance spaces). Šalia įprastai randamos ir maitinimo paslaugos (įskaitant alkoholį), o tai – antraeilis aspektas. Žmonės tokiose vietose per pasirodymus kartais sėdi, kartais stovi, kartais šoka, kartais perka gėrimus arba užkandžius, bet esminė priežastis būti būtent toje vietoje, o ne kitoje, yra atlikėjų pasirodymas ant scenos.

Pavyzdžiai: teatrai, koncertų salės, gyvos muzikos barai, naktiniai klubai.

Mes siūlome tokią biurokratinę formuluotę:

- Nevalstybinė įstaiga;
- turinti kultūrinės veiklos erdvę;
- turinti sceną pasirodymams kurios dydis yra bent 5 kv. m;
- vykdanči renginių programą;
- Siūlanti viešai skelbiamus renginius vidutiniškai bent kartą per savaitę.

Svarbu pabrėžti, kad neskiriame operos nuo DJ pasirodymų, nes nėra jokių įrodymų, kad „aukštos“ ir „žemos“ kultūros apibrėžimai XXI-ajame amžiuje turi realios reikšmės kalbant apie ekonominę, socialinę bei kultūrinę vertę miestui. Svarbiausia kultūroje yra laisvė eksperimentuoti, o ne nepagrįstas snobizmas ar griežtas žanrų atskrimas.

Gelbėjimo plano etapai

Atskiriame 4 gelbėjimo plano etapus: degantis namas; apribojimų laikotarpis; karantino pabaigos šventė; atsigavimas.

Kiekvienam etapui bus reikalingos skirtingos priemonės.

Degantis namas

„Kadangi čia yra visuotinė ir ne paties pasirinkta nelaimė, tai tiesiog reikia gesinti gaisrą.“

– *Gitanas Kancerevyčius, ekonomistas, knygos „Finansai ir investicijos“ autorius.*

Kadangi vyriausybė su pasididžiavimu skelbė griežtą karantiną labai anksti ir greitai, anonsavo, kad kompensacijos nebus ir vis dar nesugebėjo skelbti savo atlyginimų subsidijų plano detalių, NKVĮ „namas“ dega jau dvi savaites be jokio „vandens“. Kiekviena NKVĮ yra sukaupusi krūvą neapmokėtų sąskaitų-faktūrų, neturi iš ko mokėti darbuotojams ir negali sumokėti už patalpų nuomą. Kad NKVĮ ekosistema galėtų kvėpuoti, reikia skubiai uždengti visas tas skylės apskaitoje.

Pirmame gelbėjimo plano etape siūlome surinkti tokius dokumentus iš visų norinčių dalyvauti Naktinio Fondo programoje:

- Neapmokėtos tiekėjų sąskaitos-faktūros;
- neapmokėtos komunalinių mokesčių sąskaitos;
- nesumokėtų atlyginimų detalės (DU, darbo užmokesčio lapai);
- neapmokėtos patalpų nuomos sąskaitos;
- nesumokėtos išlaidos dėl atšauktų renginių;
- įmonės kodas ir banko sąskaita.

Labai svarbu yra prašymo formos paprastumas. Vokietijoje tokio prašymo pateikimas internetu užtrunka tik 10 minučių.

Iš visų dokumentų būtų apskaičiuota bendra suma, kuri būtų kuo greičiau pervesta į įstaigos banko sąskaitą. Siūlome (dėl greičio reikalavimo) paprasčiausiai pinigų dotuoti, o ne bandyti organizuoti paskolų laidavimo sistemą šiame etape.

Šiame etape, kai dega „namas“, nėra laiko kruopščiai tikrinti kiekvieną dokumentą. Tačiau visi dalyviai turėtų pasirašyti sąžiningumo deklaraciją ir po krizės galėtų būti patraukti atsakomybėn dėl melagingo pagalbos prašymo.

Apribojimų laikotarpis

Šiuo metu sakoma, kad griežti apribojimai galios iki balandžio 13 d. Tikėtina, kad jie galios ir ilgiau.

Po griežtų apribojimų laikotarpio, apribojimai galimai bus sušvelninti, bet tikėtina kad NKVĮ sektoriui vis dar nebus galima veikti kaip įprasta, jei apskritai bus galima veikti. Todėl NKVĮ toliau reikės pagalbos net šiame periode.

Savivaldybei (jei vyriausybė toliau nenuspręs šio klausimo per INVEGA pritaikymą NKVĮ sektoriaus specifikai, t.y. įmonių nemokumas) siūlome garantuoti paskolas tam, kad kredito įstaigos sutiktų paskolinti reikalingas lėšas. To reikia, kad balandžio ir gegužės mėnesio einamosios išlaidos būtų padengtos.

Tokia galimybė įmanoma garantuojant kredito įstaigų suteikiamas paskolas iki 50 tūkst. eurų, garantijas suteikiant Vilniaus miesto savivaldybės vardu.

Kadangi įmonės jau yra optimizavusios savo kaštus ir daug darbuotojų jau yra išėję savo noru, einamosios išlaidos yra žymiai mažesnės nei buvo prieš krizę. Tačiau vis dar nežinome, kokios bus atlyginimų subsidijų salygos. Tikimės, kad netrukus Vyriausybė anonsuos galutinę informaciją.

Pretenduojantys į paskolas galės paprastai parodyti savo prognozuotą P+L balansą ir tokiu būdu pagrįsti prašomą paskolos sumą.

Turėtų būti galimybė, jei prasitęs apribojimų laikotarpis iki liepos mėnesio ar ilgiau, padidinti paskolą kas mėnesį, kol apribojimai vis dar blokuos NKVĮ veiklos galimybes.

Bus siekiama gauti tokias sąlygas:

- Paskolos grąžinimo pradžios terminas yra nukeliamas 6 mėnesius po oficialios veiklos apribojimo pabaigos.
- Nuo to laiko būtų pradedamas skaičiuoti 24-48 mėnesių trukmės paskolos grąžinimo terminas, dėl kurio sutariama derybų metu.
- Tokia galimybė įmanoma garantuojant kredito įstaigų suteikiamas paskolas iki 50 tūkst. eurų, garantijas suteikiant Vilniaus miesto savivaldybės vardu.
- Visą laiką, kol paskola nėra išmokėta, įsiskolinusių kultūros įstaigų finansinius išrašus, įrodančius, kad gautos lėšos buvo leidžiamos tikslams, nurodytiems sutartyje, tikrinti galėtų ne tik pinigus paskolinusi kredito įstaiga, bet ir pati Vilniaus m. savivaldybė.
- Paminėti, kad, jeigu ateityje valstybės programos leis kvalifikuotis, Vilniaus m. savivaldybės garantijas bus siekiama perkelti tiesiogiai ant Invegos (valstybės) garantijos.

Tikrinti kreditingumą ir balansus šiame etape nėra prasmės: niekas greitai (o reikia greitai, nes balandžio algas jau daugelis smulkiųjų verslų mokėti iš ko neturės) nepasakys, kokį smūgį apturės įmonės. Tikslas nėra vertinti kredito riziką.

Vėlgi, būtų paprasčiau tiesiog išdalinti dotacijas, kurių suma tikrai nebūtų neįkandama savivaldybei. Tačiau NKVĮ įmonės mums praneša, kad jei dotacijų nebus dėl politinių priežasčių, paskolos su valstybinėmis garantijomis (šiuo atveju – savivaldybės) būtų priimtina alternatyva (jei tik prašymo procesas nebūtų pertekliniai biurokatiškas).

Kaip ir pirmame etape, įstaigos pasirašytų sutartį dėl lėšų panaudojimo ir vėliau galėtų būti patraukti atsakomybėn dėl melagingų prašymų ir/ar lėšų panaudojimo ne pagal sutartį.

Karantino pabaigos šventė

Visos įstaigos, kurios nebankrutuos, natūraliai išreiškia norą švęsti karantino apribojimų pabaigą.

Taip pat visi žino, kad bus labai sunku grįžti į prieškrizinį pajamų lygį. Gyventojų įpročiai ir pajėgumai sumokėti už pramogas bus smarkiai pasikeitę, nes pasaulyje dabar vyksta recesija. „Miesto atsigavimas“ bus neišvengiamai ilgas procesas. Vėliau detalizuosime siūlymus dėl atsigavimo periodo, o čia siūlysiame būdą paskatinti atsigavimą suorganizuojant didelę miesto šventę.

Mainais savivaldybės paramos visi Naktinio Fondo dalyviai mielai sutiktų organizuoti karantino pabaigos šventes, garsiai padėkoti miestiečiams bei miesto valdžiai už pagalbą. Tokia šventė būtų efektyvi viso miesto ekonomikos atsigavimo skatinimui.

Siūlome paskirti sumą iš miesto biudžeto ir skelbti konkursą visiems NKVĮ renginiams. Tuo būdu galėtų savivaldybė padidinti įmonių finansus tam, kad būtų pokarantinį laikotarpį tos įmonės galėtų pradėti su lėšų rezervu, o ne trūkumu.

Konkursas galėtų būti skelbtas iškart, kai žinoma karantino apribojimų pabaigos data. Festivalis galėtų vykti dvi savaitės įvairiose vietose. Koncertuose lauke, viešose vietose galėtų dalyvauti visi miesto muzikantai bei kiti kūrėjai, taip pat ilgą laiką niekur nedirbę tech. įrangos specialistai.

Atsigavimas

Tikėtina, kad kitos ekonomikos dalys atsigaus greičiau nei NKVĮ sektorius.

Prognozuojama, kad patalpų nuomos kainos kils greičiau nei žmonės grįš į normalų miesto kultūrinį ritmą. Taip pat renginiai yra organizuojami bent kelis mėnesius iš anksto, tad nebus galima NKVĮ iškart pradėti veiklą nežinant karantino pabaigos datos. Be to, dar visiškai nežinoma, kada pasibaigs tarptautiniai keliavimo apribojimai, todėl sunku žinoti, kada bus įmanoma pradėti kviešti užsienio atlikėjus.

Todėl siūlome jau dabar pažadėti, kad po karantino apribojimų pabaigos bus įmanoma paprašyti paskolų su savivaldybės garantija, pagal panašias sąlygas kokias paminėjome „Apribojimų laikotarpio“ etape. Šių destruktivių padarinių, galinčių sukurti rimtų problemų Vilniaus miestui ir jo kultūrai, galima nesudėtingai ir labai nebrangiai išvengti.

Dėl naktinės ekonomikos korupcijos

Ne paslaptis, kad visur pasaulyje naktinėje ekonomikoje vyksta finansinė korupcija, Vilnius nėra išimtis. Mes, Vilniaus naktinio aljanso nariai, suprantame, kad tai yra kliūtis (tiek pagalbos administravimo, tiek politinės valios suradimo prasme). Norime pabrėžti, kad:

- NKVĮ apibrėžimas jau dabar yra labai siauras ir atskiria daugybę „tik pelno siekančių“ įmonių, kurios veikia naktinėje ekonomikoje vien dėl greito pelno bei lengvų korupcijos galimybių. Jos įprastai vengia pasiūlyti klientams kultūrinės veiklos, nes tai papildomai kainuoja, didina riziką ir neduoda tiek daug grąžos, kiek maitinimo paslaugos. Šių įmonių

vadovams labiau apsimoka pastatyti daugiau stalų, o ne sceną pasirodymams su brangia įranga.

- Neišgėlbėti miestui vertingų įmonių vien dėl mažumos tų įmonių korupcijos įtarimų būtų kvailas ir miestiečiams nemažai kainuosiantis sprendimas. Niekada nebus 100% garantuotų saugiklių, todėl nesiūlome tokius apie tai svarstyti per ilgai.
- Paradoksiškai – jei nebus jokios pagalbos NKVĮ sektoriui, labiausiai korumpuotos vietos apsidžiaugs, nes jų konkurentai išnyks. Korumpuotas baras galės išgyventi krizės lengviau nei tie, kurie neturi kalno nelegaliai sukauptų grynųjų pinigų seife. Todėl siūlome padėti kultūros sferos geriečiams, nepaisant rizikos, kad į NKVĮ kategoriją galimai pateks ir kelios korumpuotos įstaigos, siekiančios naudos sau.
- Mūsų plano skaidrumo reikalavimai bei sutartyje numatyti įsipareigojimai turėtų atbaidyti korumpuotus veikėjus. Jie nenorės pateikti savo apskaitos informacijos savivaldybei, todėl ir nepretenduos į fondo paramą.
- Yra nemažai NKVĮ sektoriaus veikėjų, kurie labai norėtų pamatyti šešėlinės veiklos pabaigą Vilniuje, kad konkurencija rinkoje būtų sąžininga. Jie yra pasiruošę savo noru deklaruoti daugiau informacijos nei reikalauja įstatymai, tačiau mainais reikia valstybės paramos ir palaikymo. Dabar yra gera proga sugalvoti antikorupcijos programą, akreditacijos sistemą ar panašią struktūrą, kad galėtų būti švaresnis naktinės ekonomikos reguliavimas, bendradarbiavimas su savivaldybe. NKVĮ sektorius ir taip veikia labiau kaip ne pelno siekiantis. Šios įstaigos yra suinteresuotos įrodinėti savo veiklos skaidrumą, jei tai sudarys galimybę partneriauti su savivaldybe. Vilniaus naktinis aljansas labai norėtų prisidėti prie tokios iniciatyvos parengimo.

Jei nebus valstybės pagalbos

Jau yra šio sektoriaus veikėjų, kurie pagrįstai jaučiasi labai neteisingai pamiršti valstybės. Jie nesupranta, kaip gali būti teisiškai teisinga priverstinai nutraukti specifinių verslų veiklą dėl bendro gėrio, bet nesuteikti jokios kompensacijos iš valstybės. Dėl Vyriausybės delsimo skelbti veiksmų planą jau buvo padaryta nereikalinga ekonominė žala. Jau atsirado norinčių su teisininkais svarstyti bylinėjimosi galimybes.

Vilniaus naktinis aljansas visiškai supranta tą norą. Nepaisant visų mūsų argumentų dėl NKVĮ sektoriaus trapumo, ypač didelės netiesioginės vertės ekonomikai, atstatymo sudėtingumo – galimai stipriausias argumentas už valstybinę pagalbą visoms apribotoms įmonėms yra paprastas teisingumas. Nematome priežasčių, dėl kurių smulkaus verslo savininkai bei jų darbuotojai ir laisvai samdomi darbuotojai turėtų sumokėti didžiausią kainą dėl pandemijos.

Taip pat girdime iš sąžiningesnių industrijos veikėjų, kad jie apgailestauja dėl savo sprendimo veikti skaidriai, nes dabar krizės metu matoma, kad valstybei nerūpi net sąžiningi verslai. Kam mokėti mokesčius valstybei, jei valstybė nedėkinga ir ignoroja mokesčių mokėtojų prašymus beprecedentės krizės metu? Yra liūdna tikimybė, kad valstybės neveiknumas šiomis savaitėmis ilgai pakenks ekonomikai, nes mažiau žmonių norės sąžiningai ištraukti savo veiklą iš šešėlio.

Kreipdamiesi į savivaldybę, visiškai suprantame, kad galimybės yra teisiškai ribotos, ir kad bus daugybė žmonių savivaldos lygmenyje, kurie pagalvos, kad čia ne savivaldos, o nacionalinio lygmens reikalas. Tačiau mes esame vilniečiai, mes išrinkome savo atstovus ginti mūsų

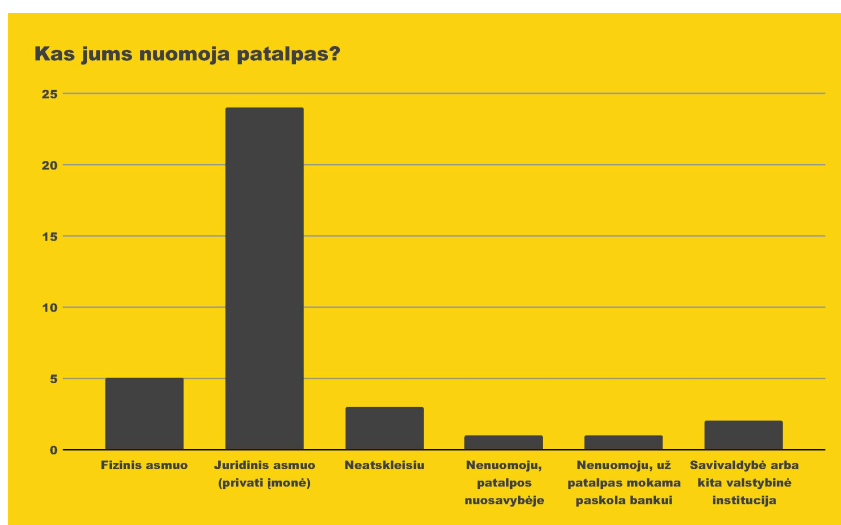
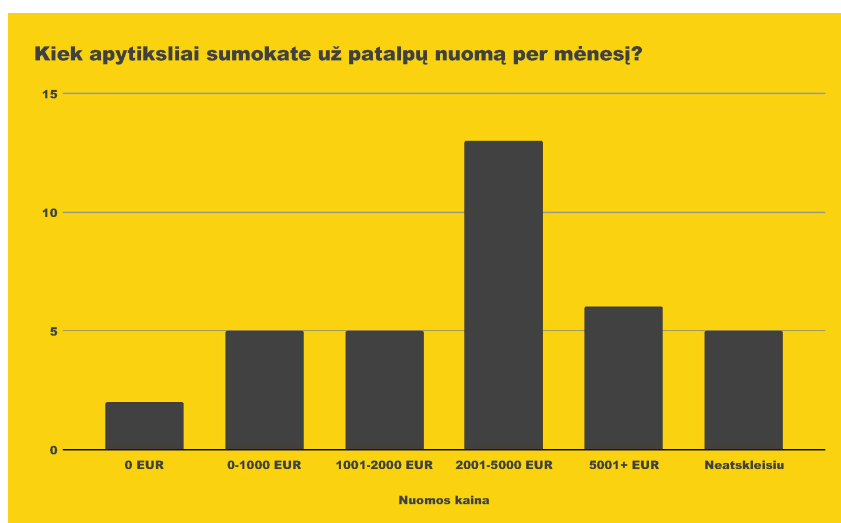
interesus, net kai vyriausybė su tuo nesutinka arba to nesupranta. Ypač kai vyriausybė nepadedą, prašome pagalbos iš mūsų miesto savivaldybės.

Vilnius be prieškrizinės kultūros įvairovės bus labai liūdnas ir niūrus miestas, kuriame mažiau ypač jaunų ir talentingų žmonių norės gyventi. Skambiname pavojaus varpais ir įspėjame, kad mūsų subsektorius nusipelno ypatingo dėmesio, kitaip tariant – būtent mūsų subsektorius galėtų būti greitesnio miesto atsigavimo garantas po krizės pabaigos. Jei mūsų subsektorius apskritai vis dar egzistuos.

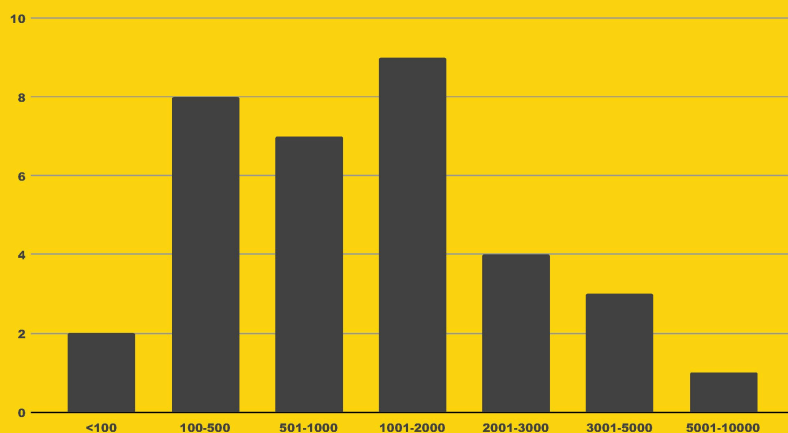
Apklausų rezultatai

Vilniaus naktinis aljansas atliko apklausas, kad tiksliau sužinotų, ko reikia nariams, kad jie būtų pakankamai motyvuoti pabandyti pratęsti veiklą, o ne likviduoti savo įmones. Taip pat buvo apklausti gyventojai, jų buvo klausiama apie NKVĮ sektoriaus gelbėjimo reikalingumą.

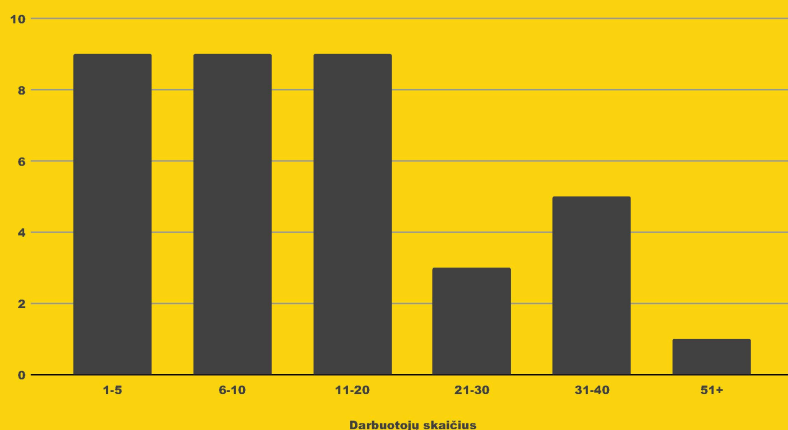
Naktinės ekonomikos įmonių apklausa (kovo 14d.)

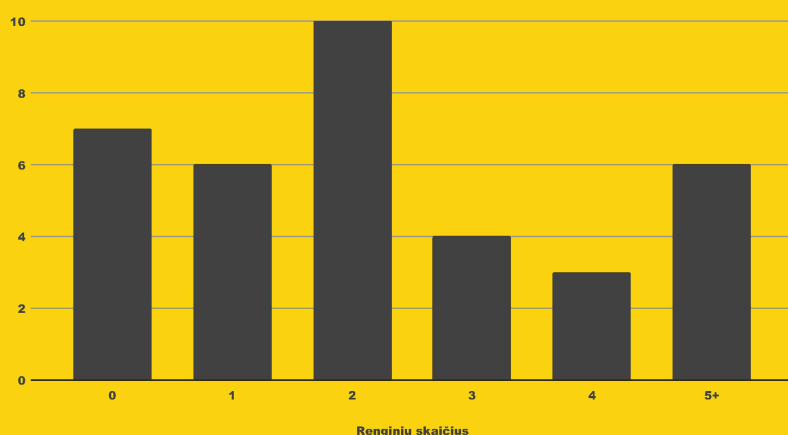
Kiek lankytojų per savaitę sulaukdavote įprastai?

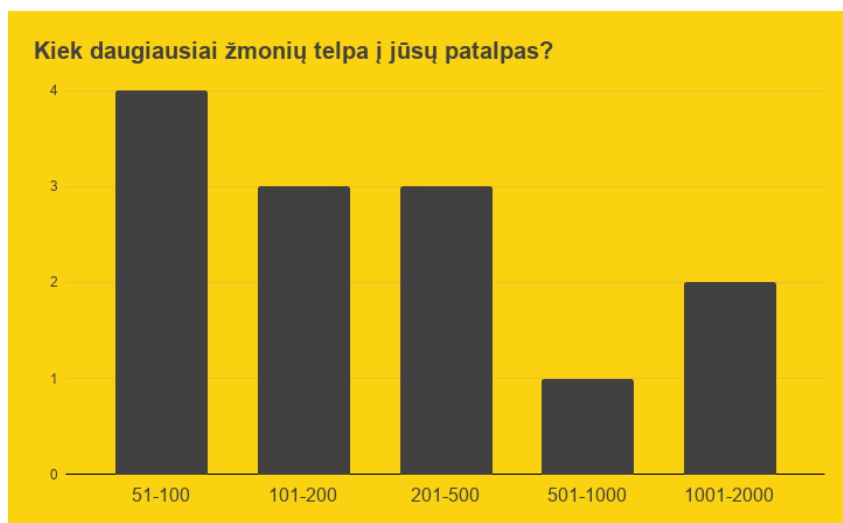
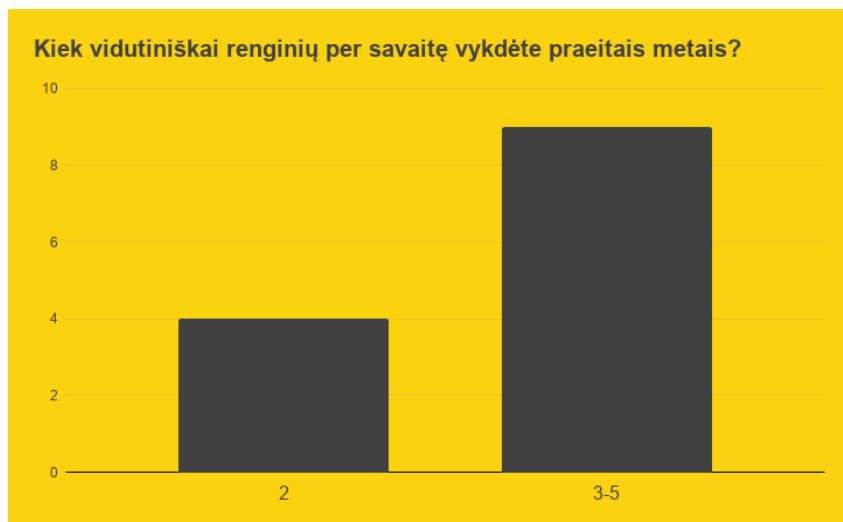
Kiek turite darbuotojų?

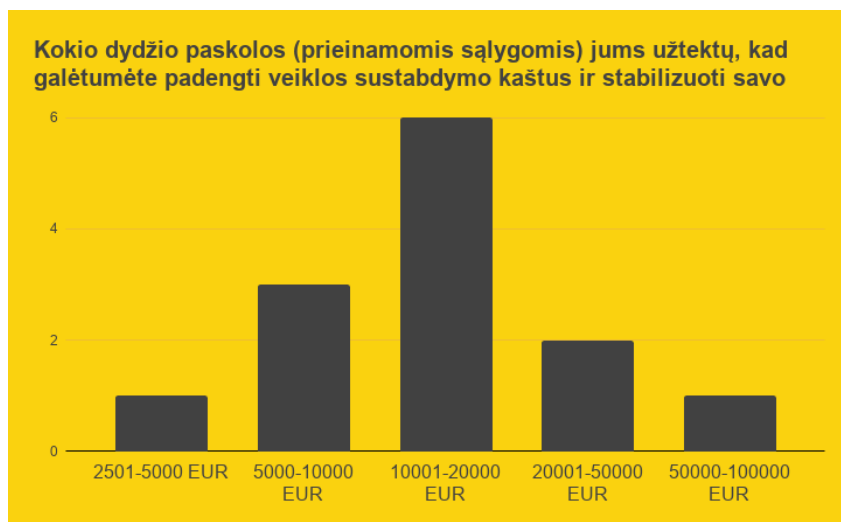
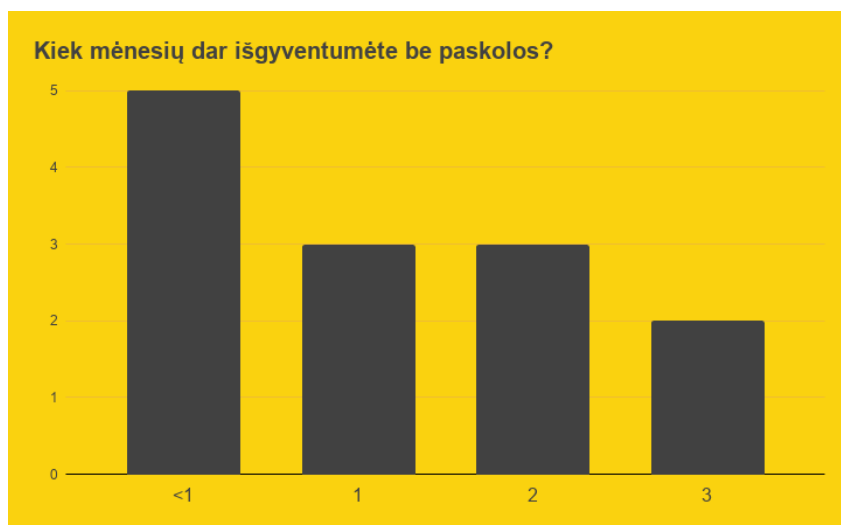

Kiek renginių per savaitę įvykdavo jūsų įstaigoje vidutiniškai?

NKVĮ Naktinio fondo apklausa (kovo 26d.)

Gyventojų apklausa dėl Naktinio Fondo idėjos (kovo 30d. - balandžio 3d.)

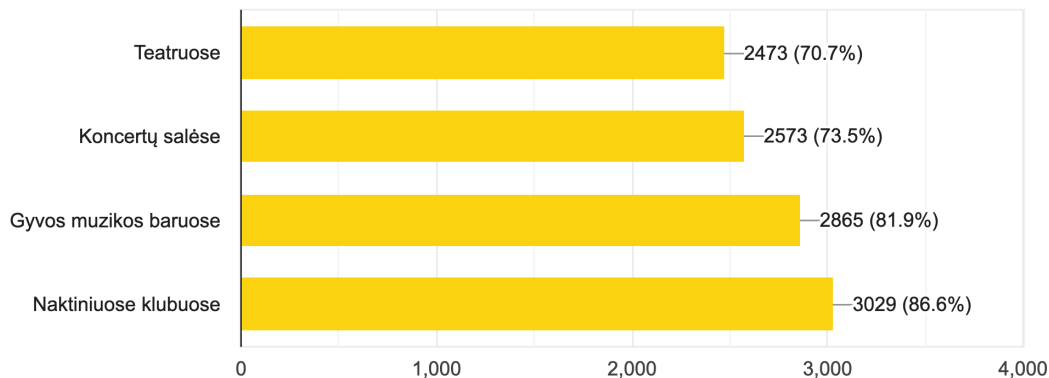
3,511 respondentų išreiškė savo palaikymą Naktinio fondo idėjai.

87% respondentų deklaravo, kad gyvena Vilniuje.

Didelė dauguma respondentų teigė, kad visos 4 mūsų pasirinktos NKVĮ sritys jiems yra svarbios.

Kokiose nevalstybinėse kultūros ir pramogų įstaigose jūs lankotės?

3,499 responses

Idėją palaiko:

- Vilniaus Naktinis Aljansas
- Lietuvos Barų ir Kavinių Asociacija
- Lietuvos Muzikos Verslo Asociacija
- Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija
- Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga

Ačiū už dėmesį.